

Deszpot Gabriella

(művészetpedagógus, LFZE Kodály Intézet, tudományos főmunkatárs)

Zeneöröm kisgyermeknek. A Kokas-módszer komplex személyiségfejlesztő lehetőségei az óvodában és a korai életszakaszban

Megjelent (hivatkozás): *Óvodai nevelés. Módszertani folyóirat.* HU ISSN 0133-1377 LXVII. évf. 2014. március. 3. szám, 18-19.

A Kokas-módszer sokoldalú képességfejlesztő hatását elsősorban a mozgással, mozdulattal, érintéssel összekötött éneklésen és a mozgásból indított zenei átéléseken keresztül fejti ki. A csoportos foglalkozások a személyhez szóló énekekkel, közös énekléssel, körjátékokkal, komolyzenei részletek koncentrált és ismételt meghallgatásával, majd az erre való szabad, improvizatív mozgás segítségével adnak fejlesztő hatású élményt a gyermekeknek egymaguknak és társaikkal közösen. A minőségi hangzás, harmónia, ritmus és dallam, a zenei táncos mozgások megmozdítják a fantáziát és a belső képek figurákká, szereplőkké, jelenetekké változnak át a helyszínen, amelynek történéseiről szívesen beszélnek, rajzolnak, festenek a résztvevők.

A Dr. Kokas Klára (zenepedagógus és -pszichológus) által kimunkált fejlesztő eljárás szépen belesimul, mint komplex pedagógiai szemlélet és gyakorlat az óvodai Alapprogramba. Bármelyik nevelési program keretében is dolgozzunk, ha működik az óvodában Kokas-csoport az segíti az egészséges életmód kialakulását: a mozgással, a fizikai állóképességet is növelő játékkal; alkalmat teremt az érzelmi nevelésre és szocializációra: mert motiválja a másokra való odaadó figyelmet, gyakoroltatja az együttműködést; csiszolja az értelmet is: pl. a szóbeli megnyilvánulással a nyelvi absztrakciókkal, a koncentrációt. *(Lásd: Tevékenységközpontú Óvodai Nevelési Program)* Ha van lehetőség és indíttatás a Kokas-foglalkozást a szabadban is megtartani, akkor szinte biztos, hogy a gyermekek a teljesség érzését élhetik meg, amikor is együtt a természettel és a természetben táncolhatnak fontos, és minőségi zenékre, komponálhatnak műveket homokból, sárból, füvekből, gallyakból, kövekből; megfigyelhetik, megsimogathatják a virágokat, fákat, vizeket. *(Lásd: „Zöld Óvoda” Nevelési Program)* Az óvoda napi programjába illesztett Kokas foglalkozások sorozata tulajdonképpen játékba integrált önkéntes és cselekvéses tanulás: pl. memorizálva ismerkedés dalszövegekkel és a benne rejlő ő(s)képi tudással, a zene elemeivel, hangszereivel. A teljes Kokas program folytonosan ébren tartja a gyermeki aktivitást, motiválja a tanulási hajlandóságot és cselekvést; biztosítja műalkotások létrehozását, mint kreatív folyamatot vagy produktumalkotást, és mindez létrehozza a kompetenciaérzést: ez általunk történt itt és most, ezt én csináltam, képes vagyok olyanra, amik sokaknak teszik. *(Lásd: Kompetencia-alapú Óvodai Nevelési Program)*

A Kokas-csoportba kerülés eredményes lehet az óvodát megelőző, korai szakaszban, a még sejtett és rejtett, valamint a már diagnosztizált fejlődési eltérések esetén egyaránt (pl. magatartási problémák; figyelemzavar; hiperaktivitás; mozgáskorlátozottság; hallássérültség, látássérültség, megkésett beszédfejlődés stb.), hiszen spontán és élményszerűen történik a keresztcsatornák fejlesztése (hallás-mozgás, tapintás-hallás, látás-hallás-mozgás stb.).

A Kokas-módszer együttnevelő is, inkluzív - nemcsak ép és sérült gyermekek vehetnek részt benne egymást segítő kiegészítéseiként. Sőt a felnőttek (pedagógusok és szülők) is olyan helyzetbe kerülhetnek általa, amelyben jobban megismerik a gyermeket és saját (testi, mentális, kommunikációs) képességeik működését, és ez által fejlődhet, elmélyülhet kapcsolatuk. Ilyen módon még az intézmény és a család pozitív kapcsolatának is segítője lehet.

Máskülönben a módszer nem kifejezetten életkor specifikus. Hasznos lehet már a prenatális korban a várandós kismamának. A perinatális szakaszban nemcsak az édesanya, de az édesapa is frusztráció nélkül vehet részt egy-egy foglalkozáson. A Kokas-módszer családi preventív programként is alkalmazható: a csecsemők, kisdedek és hozzátartozójuk számára is hasznos kommunikatív, harmonizáló, meghitt együttlét.

Lássuk összegezve, hogy mit is fejleszt a rendszeres, teljes körű, komplex Kokas foglalkozás a kisgyermekkorban? A Kokas-módszer fejleszt:

- *az éneklési készséget* (pl. éneklés-bátorság egyedül és csoportban, tiszta éneklés)
- *a belső hallást* (pl. dallam, ritmusfelismerés és összehangzás, hangnembváltás)
- *a zene-figyelmet, zenei hallást* (hangmagasság, hangerősség megkülönböztetése, koncentráció)
- *a zene-émlékezetet* (pl. ritmus, dallam, tempóváltás, szünet megjegyzése, koncentráció)
- *a képzeletet* (pl. belső képek alkotása, szünesztézia)
- *a mozgást* (pl. nagymozgások, testimágó fejlődése; egyensúlyérzék)
- *a finommotoros koordinációt* (pl. szabad mozgás, manipuláció, rajzolás, festés, anyagalakítás)
- *a testsémát* (pl. a saját testi mozgás, gesztus, mimika uralása)
- *a téri érzékelést /a térbeli mozgást* (pl. térirányok, térbeli viszonyok, proxemika olvasása)
- *az értelmet* (pl. hang és mozgás csoportosítása, időbeli relációk verbális visszaadása; jelenetek történetbe illesztése, karakterérzékenység, testkép/testfogalom alakulása)
- *a nyelvi kifejező készséget* (pl. beszédkezdés, szókincképzés; pl. költői jelzők, mesei nyelvi fordulatok használata, metaforaalkotás).
- *a szociális képességeket, társas viszonyulást* (pl. másokra való figyelem, empátia, tolerancia; kooperáció/segítés, együttes mű létrehozása)
- *az érzelmi intelligenciát* (pl. éntudatosság, önkontroll, koncentráció, kapcsolatalakítás, társas tudatosság; összhangteremtés; nonverbális kommunikáció)
- *a kreativitást* (pl. problémaérzékenység, divergens gondolkodás; variánsok gyors rögtönzése, improvizációs termékenység (fluencia), újszerű, eredeti megállapítások, megoldások (originalitás), szempontváltás, rugalmasság, átrendezés, újratervezés (flexibilitás)

A komplex személyiségfejlesztő eljárás elsajátítása lehetséges az óvodapedagógusok számára is továbbképzéseknek és a számtalan publikációnak (írások, könyvek, filmek) köszönhetően. Az ország számtalan pontján több óvodában alkalmazzák már évtizedek óta Kokas Klára „Gyermekországban” megtalált módszerét. Közülük több óvodapedagógus bátran mondhatja már, hogy a Kokas-pedagógiát alkalmazza munkája során. Ez azt jelenti, hogy nemcsak egyes módszertani elemeket, fogásokat, ötleteket épít be foglalkozásaiba, hanem következetesen és rendszeresen egész lényével, saját elfogadó, nyitott személyiségével, teljes figyelmével fordul a rábízott gyermekek szükségletei felé és viszi őket zene-szárnyakkal a testük, lelkük teljes kibontása felé.

Ajánlott szakirodalom

DESZPOT Gabriella (2009): Zenei átváltozás. Kokas Klára komplex művészeti programja, mint pedagógia és terápia *In. Parlando. Zenepedagógiai folyóirat. 51. évfolyam, 2009. 6. szám* 5-11. URL.: [Teljes dokumentum](#)

- FARNADI Tamara (2012): Zenében lelt öröm. In: *Parlando Zenepedagógiai folyóirat* 2012/3. URL.: [Teljes dokumentum](#)
- FEJES TÍMEA (2013): A Kokas-pedagógia fejlesztő hatása. In: *Kisgyermek, nagy problémák. 4-9 éves gyermekeket nevelő pedagógusok kézikönyve - 2013. augusztus*: RAABE Kiadó, Budapest. 2-13.
- FOKVÁRI Anikó (2007): Kokas Klára módszerével megtaláltam az utat tanítványaimhoz *Fejlesztő pedagógia*, 18. évf. 3-4. sz. 71-74. URL.: [Teljes Dokumentum](#)
- GARAMSZEGI Valéria: *Harmonikus fejlesztés zenével*. Horizont. Óvodai nevelés, 55. évf. 6. sz. 2002. 195-197.
- HOVÁNSZKI Jánosné (2008, szerk.): *Zenei nevelés az óvodában - szöveggyűjtemény*. Didakt Kiadó, Debrecen. 20-27; 294-304, 309-315 o.;
- KOKAS Klára – LÁJER Józsefné – FURKA Bea – KOCSIS Melinda (2007, szerk.): *Öröm, bűvös égi szikra. Multimédiás DVD-ROM tanításaimról*. dr. Kokas Klára magánkiadása, Budapest.
- KOKAS Klára – VÉKONY Katalin – RIEGER Attila – MIHOLA Péter – KUSZKÓ Anett – DESZPOT Gabriella (szerk. 2013): *Zenében talált világ. Kokas Klára filmjeiből készült válogatás a szerző magyarázó szövegével*. Kokas Klára Agape Zene-Életöröm Alapítvány, Budapest. 6 óra 10 perc.
- KOKAS Klára (1992): *A zene felemeli a kezeimet*. Akadémiai Kiadó, Budapest.
- KOKAS Klára (1998): *Öröm, bűvös égi szikra*. Kokas Klára magánkiadása, Budapest.
- REIKORT Ildikó (2009): *Zenevarázs. új utak az óvodai nevelés zene- és mozgásvilágában. A világ befogadásának elérhetősége 2*. Educatio Társadalmi Szolgáltató Nonprofit Kft., Budapest.
- SIMONNÉ SZOLGA Márta (2012): Kokas-pedagógia. *Óvodai nevelés*. 65. évf. 5. sz. 30.

A képek Kokas Klára foglalkozásain készültek 1977 és 2010 között